

Fehér Béla

EGYENES KECSKE

(Regényrészlet)

„Merre Balázs testvér, de merre, de merre?
Azt mondom én, testvér, jobb lesz, ha semerre.”
(Ady Endre: *Két kuruc beszélget*)

„Úristenit ennek a replás életnek.”
(Fejes Endre: *Rozsdametető*)

Van egy jó hírem, és mellé egy rossz, de egyiktől se kell zsebre esni.
Figyelj! A jó hírem az, hogy nem viszket sehol, a rossz pedig az, hogy ma lettem huszonöt éves. Itt a bördéj, halmozz el nyakig, babszeg, se gatyá, se szem ne maradjon szárazon!

Sose gondoltam volna, hogy Lebeny lopott buszában arra ébredék, hogy születésnapom van.

Az ember sokszor ébred úgy, ahogy sose gondolta volna.

Gudmóning, hülye sasok!

Úgy látom, január van. Balról, a buszablakon beragyog a hideg nap, és végignyálja a kapaszkodórudat, ami úgy fut végig a fejem felett, mint egy kiszáradt vízvezeték. Erre a kiszáradt vízvezetékre kötöttem fel a katonai hátizsákomat, ami most onnan fentről locsolja rám a tekintetét. Felülök a lottyadt gumimatracon, mert így ahogy mondom, egy félig felfújtt strandcafaton fekszem, felharapom a tegnap estéről maradt sör kupakját, közben látom, hogy Lebeny még alszik, kilátszik a terepszínű feje a vezetőülés mögül, mellette tátott szájjal, a pókharapó fogsorát szellőztetve ott szuszog Kisbucsza, akit valami barkácsboltban szedett fel egy éve. Akkor az történt, hogy rá egy hétre Lebeny beköltöztetette a buszba az ikercsajokat, ettől aztán Kisbucsza olyan ideges lett, hogy bosszúból levágta a kisujjat a saját jobb lábáról, és bele akarta tömni a Lebeny szájába, aztán lecsón rugdosta a sikoltozó ikreket, Lebeny pedig bevadulva üvöltözött, és egy gázolajos kannával szétverte a busz szélvédőjét. A vége mégis az lett, hogy az ikercsajokat visszazavarta ahhoz a perverz tudógyógyászhoz, akitől jöttek. A levágott lábujj soha nem lett meg, szerintem megbáta a kutya, mert akkor még megvolt Hófehérke, a Lebeny fehér

pitbullja, a buszparancsnok. Mondok valamit! Az ikercsajok bal mel- le kisebbre nőtt, mint a jobb, a jobb viszont cső alakú volt, úgy ka- nyarodott kifelé, mintha a hónuk alá akarna bebújni. Az egyik iker- csajt Bettinek hívták, a másikat pedig Bettinek. Teljesen egyformák voltak.

Akkor még nem laktam a buszban, de most se lakom itt.

Nem lakok sehhol, babszeg, ez az igazság.

Megállok valahol, és azt mondom, itt lakok. Vagy azt mondom, na, nem lakok itt, mert ez egy laci hely. Ezt a takony buszt is gyűl- lőm már, az előbb raktam meg a peronon a szaunakályhát, és ha átme- legedtem, felrántom a hétmérföldes mokaszint, elvágtatok a hegyek felé, mint a szél. Ha felülök, az ablakon át látom a hegyeket, ott te- nyésznek a kiserdő mögött, úgy éljek, betonlapokból építették őket az istenek, ablak van rajtuk, babszeg, száz ablak mindegyiken, üveg- szemek néznek vissza rám, mintha az akarnák kérdezni, hogy mi a sast akarok tőlük.

Hát, semmit.

A fény felé tartom a sörösüveget, hullámszik még az alján háromujj- nyi kőbányai homályos. Felrázom, hogy legyen habja, aztán gyere- rám, szeretlek, mehet bőr alá. Egyszóval éhgyomorral ünnepelem ma- gamat. Utána visszaterülök a gumimatracra, és tarkó alá kulcsolt kéz- zel nézem a fejem felett lógó tetszhalott hátizsákot, közben szagolom a második hete le nem cserélt alsógatyám szennyes bűzét. Már az egész busz megtelt vele. Úgy gőzölög és táncol körülöttem, mintha csak tudná, hogy ezen a születésnapon éppen drága szüleimre gondolok.

Ezt kérdezem tőlük: nem találkoztunk mi már valahol?

Mire ők kórusban: ó, milyen derék nagyfiú lett belőled, Janikám! Mi van veled, hogy élsz? Satöbbi.

*

A szagokért teljesen odavagyok.

Mindenért odavagyok, amit nem lehet látni.

Apucikám arcának mindig savanyú juhtúrósza volt. Hazudok, mert nem csak az arcának. A kezének, az arcának, a szemüvegének, a ruhájának, de még a leheletének is. Olyan volt az egész apucika, mint egy nagydarab juhtúró. Juhtúrótól párologott az ágy, amiből kikelt, az újságnak is juhtúrósza volt, amit olvasott. Egyszer éppen az újság- ja mögül mondta nekem, hogy az volt a legszomorúbb dugása, ami-

ből én szárba szökkentem. Azt is mondta, hogy sok emlékezetes dugás áll mögötte, de azokból még egy bolha se ugrott ki a puttonyból. Ezzel azt akarta mondani, hogy váratlanul érte, hogy lüktetni kezdtem anyám bendőjében, de engem is váratlanul ért, amikor megláttam, hogy a fejem felett, mint egy negyvenes égő a szenespincében, ott csüng anyucikám szíve. Úgy képzeltem, hogy mikor kezdtem megszületni, azt a szívet a fejemre húztam, hogy kibújáskor majd ne fázzak. Anyám szíve volt az én lucskos kalapom. Amikor a szülőasztalra pottyantam, illedelmesen megemeltem, és ezt mondtam: bocsánat, azt hiszem, eltévedtem.

Akkor valaki ezt kérdezte: hová a francba rohan, Pogácsás úr? Maradjon hetvenegy évig, nézzen körül, aztán mehet, ahová akar, kell a hely a következő vendégnek!

Erre köss nyakkendőt!

Apám neve Pogácsás Lajos. Apucikám, a csillagszemű bádögember, a sanda nemző spricni pincér volt a Vínervalceren, utána kartonos egy mozgó tüdőszűrő-állomáson, a végén pedig, kapaszkodj meg, forradalmár létére közönséges strici lett. Ez a valami! Eleinte úgy nézett ki, hogy viszi valamire, csíkos mellényben, omlettekkel rohangált az illatosított étkezőkocsiban, és nem érdekelte, hogy odakint elsuhan mellette Almásfüzitő, Rábapatona és Götzendorf. Elmondok egy esetet, amiből világosan látni fogod, hogy valójában milyen ember Pogácsás Lajos. És mi lakik benne!

*

Azon a napon, amire most éppen a rozsdabánya, laci buszban emlékezni vagyok kénytelen, vagyis 1992. augusztus 16-án, amikor a pápa lelkipásztori látogatásra Magyarországra érkezett, apucikám reggel hétkor kelt. Kiült az ágya szélére, a mellszórét turkálva röfögött, erről soha nem tudott leszokni, aztán kikapta a párna alól a borjúbőr brifkóját, és megszámolta benne a lovettát. Apucikámnak akkor már három jól bejáratott lecsó termelte a bevételt. Kávét főzött magának, elszívott egy osztrák női cigit, amit Andrea tanci felejtett a konyhaasztalon, aztán bezárkózott a fürdőszobába, megborotválkozott, és önmagában mintás sötét öltönnyel borította be magát. Úgy festett, mint egy adóellenőr, aki a kitüntetését megy átvenni. Ez az öltönyt utoljára a Fillenbaum nagymama temetésén viselte, annak pedig már négy éve. Azon a temetésen apucikám a ravatalozóban állva, a búcsú-

beszéd közben végigokádta az öltöny nadrágját, ugyanis romlott kaszinótojást reggelizett. Olyan hirtelen tört rá az inger, hogy nem volt ideje kimenni. Elbődült, és kitálalt! A kaszinótojást tucattal nyúlta le a Vínervalcerről, de persze nem csak azt, kilószámra hordta haza nejlonzacskóban a maradék omlettet, amit füstölt császárszalonnával javított fel. A császárszalonnát is a vonatról lopta. A kedvencét, a tornász sonkatekerceszt is. Gondolhatod, hogy nem éhezünk!

A ravatalozóban mindenki érezte a hányásszagot, az egész rokonság a mennyezetre nézve köhécselt, én pedig belelestem apucikám nadrághajtókájába, ami tele volt kaszinótojáspéppel. A cipője orrán, mint egy agyonlőtt őrszem, majonézes sárgarépadarab hevert. Anyucikám fojtott hangon ezt súgta: szégyelld magad, Lajos, most kénytelenek leszünk a menet végére besorolni!

Akkor még együtt volt a család, én is otthon laktam, de szerencsére rablott libamájpástétomot reggeliztem. A temetés után négyszázharmincegy nappal, éppen karácsonykor, Pogácsás Lajosné, született Gál Mária nevű anyucikám váratlanul lelépett otthonról, ugyanis beleszeretett egy bunkó mozigépészbe, abba a sas Jencibe, a későbbi nagy Kremonába. Az is lehet, hogy nem szeretett bele, csak kitelt az ideje, mint az elhülyült, vén indiánnak, akinek viszket a megőszült valaga, és új vadászmezők felé vágynak, mert azt hiszi, hogy a hegyeken túl színaranyból vannak a bölény tökei, csak le kell őket szüretelni. Vagyis bedőlt, mint maci a málnásba. Mielőtt Pogácsás Lajosné kilépett volna a lakásból, egy pillanatra visszaneézett, a feje nem is fordult, csak a szeme villant, talán akart valamit mondani, talán csak a búcsúpillantását akarta otthon hagyni. Ezt a jelenetet gyakran lepergetem, felgyorsítva, egymás után sokszor, olyankor anyucikám dobálja a fejét, lépked előre-hátra, mint aki vidám zeneszórá nyitja ki maga előtt a világ kapuját. Ezt mondtam neki: jó utat!

A világ kapuja közvetlenül a gangra nyílt.

Most figyelj, hogy mi történt! Pontosan hét óra harminc perckor, amikor Koncsa mamuska szokás szerint megjelent a bilijével, hogy a retyóra csoszogjon vele, és kiöntse, Pogácsás Lajos bevágta maga mögött a világ kapuját, végigdöngetett a lépcsőházon, inalt a parkolóig, begyűrte a dagadt testét a Zastavájába, és elpöfögött a nővéremhez, pedig semmi keresnivalója nem volt ott. Hajnalka általában minden szombaton meghívta ebédre, de aznap szerda volt. Nyolc óra tíz perckor érkezett meg a volt KISZ lakótelepre, Hajnalka, és Mandula, apucikám halálra ítélt hülye veje akkor éppen a piac felé gyalogoltak,

vagyis a lakás üres volt. Apucikám kiemelte a csomagtartóból a hiltit, de akkorát, mint egy gyalogsági golyószóró, a karikába tekert hosszabbítót, és azt a kosarat, amibe a vésőket és az ötkilós kalapácsot tette. A pincejáratnál a konnektorba dugta a hosszabbítót, a vezeték magától vonszolva felküzdötte magát az első emeletre, a zakóját lépcsőkorlátra helyezte, aztán nekiugrott a munkának.

A bejárat ajtótól négy lépéssel jobbra kezdte leverni a vakolatot, nagyjából ott, ahol a túloldalon, a madaras mintás fabölcső és a hortobágyi ácsolt szublót közötti szabad falrész volt, azzal a förmédék reprodukcióval, amelyet Mandula kapott ajándékba Tatai dokitól. A kép a kifordult szemű Szent Erzsébetet ábrázolta, amint éppen megetet egy amputált lábú bélpoklost, aki olyan arcot vág, mint akit hátulról dugnak egy bezsírozott seprűnyéllel. Apucikám eleinte óvatosan dolgozott, nem akart se port verni, se zajt csapni, de telt az idő, és amikor egy négyzetméternyi területet tégláig csupaszított, elfeledkezett magáról, bevadult és kiszabott nagy csapásokkal vésni kezdett, majd egy idő után odakínált néhányat az ötkilós kalapáccsal. Rengett az egész ház, hintáztak a csillárok, zizegtek az ablakok. A téglák ekkor még tartották magukat, éppen ezért Pogácsás Lajos bekapcsolta a fűrőt, hogy áthatoljon vele a kérgecs malteren. A lépcsőházat valósággal megrázta a fűró sikító hangja, nem csoda, ha apucikám nem hallotta, hogy kiabálnak neki. Három lakó is toporzékolt a háta mögött, lila fejjel üvöltöttek, hogy a szájbaszabott bűdös hurka anyját, hagyja már abba! Végül valaki a hátára csapott, akkor aztán kikapcsolta a fűrőt, és csak lesett, hogy mi van? Hajnalka szomszédja megismerte. Mi a lósast csinál itt, Pogácsás úr, lebontja a házat? Terminátort játszik kora reggel? Á, dehogy, csak egy apró kis javítás, a lányom kért meg rá. Mi az, hogy apró kis javítás, amikor ránk szakadnak a falak, te barom ember! Ilyen rohadék agyalágyultakkal van tele az egész város! Hallja, a földszinten még alszanak a gyerekek! Elnézést kérek, még néhány téglát, és készen is vagyok. Adok két percet, és ha nem tűnik el a lecsóba, kihívom a rendőrséget, megértette? Bizony isten azt hittem, hogy visszajöttek az oroszok, és Sztálin-zongorával vagy mi a bánattal lövik az épületet! Na, csillapodjanak lakótársak, mindjárt befejezi, én ismerem ezt a hülye saskalapot, hajópincér, vagy mi a rosseb, azok közül egy se normális! Na, igyekezzen, Pogácsás úr, mert érik a lincshangulat!

A fűró megtette a magáét, három téglát is gyorsan kilazult, ezeket apucikám a kalapáccsal beütötte a nappaliba, a többi már gyerekjáték

volt. A véső nyomán egymás után szakadtak ki a helyükről a téglák, és hamarosan nagy lyuk tátongott a falon. Pogácsás Lajos alig akarta elhinni, hogy ilyen simán ment minden. Összepakolta a szerszámokat, felkapta a zakóját, és bebújt a lyukon a nappaliba. Elégedetten látta, hogy jól számított. Balra a fabölcső tele malterdarabokkal, jobbra a sublót, feje felett a kép a belpoklossal. Hát lesz mit takarítani, de akkor is megérte, mert sikerült. És ami sikerül, az már a bukszában van!

Levetette magát az ágyra, onnan látta meg Hajnalka lánya elképedt arcát. Ott lebegett a lyukban, félúton a lépcsőház és a szoba között. Te jószágos ég, apuka drága, mi történt a fallal, mi a nyavalyát tesz itt csinálni? Aztán valahonnan kívülről a Mandula nevű kísérleti gyógyegér hangja, mint egy fűrész: tudtam, hogy az a húgyagyú fatered tette, másnak ilyen nem jut az eszébe, fogjál le, Hajni, nem hiszek a szememnek, babszeg, ez a kretén vasutas alagutat fúrt a falba, belátok a szobába, de komolyan! Nézze meg, mit csinált az apu! Ki fogja ezt rendbe hozni? Ezért feljelentem, Pogácsás úr, hiába a Hajni faterja, leszórom, érti! Apucika erre kidugta a fejét a lyukon, és alázatosan pislogott. Ezt mondta: ne haragudj rám, kislányom! Mi az, hogy ne haragudjak, az apu azt hiszi, hogy ennyivel el lehet intézni? Figyelj ide, kislányom, tudnod kell, hogy édesapád legnagyobb álma teljesült ezen a mai reggelen. Na, erre aztán igazán kíváncsi vagyok, miféle álom, apuka, miféle álom? Hát, megmondom, mert nem titok, ebben az elátkozott, leprás életben egyszer, érted, legalább egyet-lenegyszer máshonnan akartam érkezni.

*

Sose gondoltam volna, hogy az én drága anyucikámnak hét mozija is lesz, pedig lett. Persze ha nem találkozik a Jencivel, egy árva mozi se hullott volna az ölébe, a négyülékes repülőről nem is beszélve, amivel nyári hétvégeken a tengerhez suhantak, mert Jesolóba jártak fürödni. Mit csináljunk, a Dagályban nincs reptér, és kagylókat se lehet gyűjtögetni, mondta anyucikám nevetve, proli persze van Jesolóban is, de a nyugati proli egészen más, az rendesen fel tud öltözni, és szokott mosakodni. A válás után néhány hónappal a Gellérthegyen sétáltunk, mert meg akarta mutatni az új, piros Audiját, közben megérkezett Jenci, akinek titkos találkája volt a Citadella kőfalánál. Püffedt arcú, alacsony kis ősz gnóm, olyan bundában, hogy a nerc sírva könyörögné le róla. Azt mondta a Jenci, hogy ő már kőkemény kapitalista, már

egyáltalán nem is Jenci, hanem a nagy Kremona, mert az egész város így ismeri, és ő egyetlen lepratelep, buzitánya mozijába se teszi be a lábát, minek rontsa vele a szemét, elég, ha esténként elküldi az ordas pofájú könyvelőjét a bevételért, és passz. Neki csak az a dolga, hogy fűtyörészve azt figyelje, mekkora zsozsó omlik a lábai elé, és térdig gázoljon benne, mint valami hegyi patakban. Azt is mondta a nagy Kremona, hogy ő mindig is tudta, ha belökik a gödörbe azokat a laci kommunistákat, akkor majd lesz neki végre saját mozija, lett is egy, aztán kettő, aztán négy, de hogy a végére hét lesz, azt azért nem gondolta. De a mozi még hagyján, az csak hab a tortán, van itt más is, amiről ő nem beszélhet, mert a verebeket is azért lövik le légpuskával, mert nem tudják tartani a csőrüket. Anyucikám erre tele szájjal kacagott, azt mondta, hogy a szerencse forgandó, aki kutyaszőrbe lép, az nem mind szerencsés, mert van, aki elcsúszik rajta, és kitöri a nyakát. Belém karolt és suttogva, mintha valami kiszabott nagy titkot bízna rám, elárulta, hogy a Jenci minden hónapban kocsival kimegy Párizsba, és megnézi a legújabb amcsi filmeket, válogat, hogy mit hozzon be, és ő majd megkéri, hogy egyszer vigyen magával engem is, mert az az igazi élmény, ami ingyen van. Lószáft, csattant fel Jenci, viszi ám a sasszopó cumisjuci, mi vagyok én, cukros bácsi? Erre anyucikám azt mondta neki, hogy lassan a testtel, félig az ő fia vagyok, mert mégiscsak a mostohaapám. Mire a nagy Kremona közölte, hogy akkor mind a ketten tövig bekaphatjuk, de csakis nekifutásból, amikor a Mátyás templomban delet harangoznak.

Mondok még valamit! Ez a drága, aranyszívű Jenci a második szabad választások után rádöbben, hogy eddig tévedés volt az élete, mert ő mégis inkább kommunista, ötágú vörös csillag lüktet a szíve helyén. De akkor is úgy fúj orrot, hogy az ujjával váltva fogta be az orrlíkait, kicsit előre hajolt, mert vigyázott a bundájára, és jobbról slitty, balról slutty, kibombázta a csulát a murvára.

Kedves egészségére, félapucika!

*

Lebeny most a másik oldalára fordul, közben horkan, mint a bagzó számár, megdobja magát, hogy rezzen a busz, a hátizsákom pedig lágyan hintázni kezd. En meg becsukom a szám, nehogy beleessen. Közben eszembe jut a gyerekszobám, ami nem is volt, mert egyetlen nyavalyás szobában éltünk, az is tele volt ágygal, mert minden sarok-

ban aludt valaki, és apucikám éppen így horkant, pöfögött meg csámcsogott álmában, mint ez a hülye Leheny. Hallottam éppen eleget.

Pogácsás Lajos azt mondta, azért alszik nyugtalanul, mert megál-lás nélkül robog vele az ágy, mintha vonat lenne, ugrál alatta a matrac a váltókon, ráadásul mindig azt álmodja, hogy valaki meghúzza a vészféket, ő pedig két hidegtállal a kezében, fejjel előre kiszáll az ab-lakon, és szörnyethal a töltésoldalban, de csak három nap múlva talál rá a hullájára két nyugdíjas gombász. Ha apucikám éjszaka felriadt, és kitámolygott a retyóra, mindig felverte az egész családot. Megállt a szoba közepén, és félálomban ezt kiabálta: elárulná valaki, hol járunk? Anyucikám olyankor riadtan felült az ágyban: az ég áldjon meg, La-jos, ne óbégass, felvered az egész házat! Erre apucikám: csak annyit szeretnék megtudni, hol a fenében járunk, talán olyan nagy titok? Er-re anyucikám: húsz perce a nyílt pályán vesztegelünk, nem engednek be Almásfüzitőre. Apucikám ettől megnyugszik, tapogatózik az ajtó felé, közben dohog: nem tudom, mi a szőr van, Almásfüzitőnél jö-vet-menet tilosat kaptunk.

Tizennyolc éves voltam, amikor egy este apucikám félreseperte a tankönyveket az ágyamról, mert éppen tanultam, jóságos pofával le-ült, és azt mondta, hogy a vér nélküli forradalomnak máris vannak érett gyümölcssei, például a nemzetközi vonatok étkezőkocsis sze-mélyzete káprázatosan szép csíkos mellényt és sötétkék nadrágot ka-pott a vasúttól, vagyis formaruhát, ő pedig ezt azzal hálálta meg, hogy a saját pénzéből névjegyet csináltatott, amit ezentúl minden te-ríték mellé oda fog helyezni, a pohárhoz támasztva. Ez már nagy elő-relépés, ugye, fiam? Kezet fogott velem, és ünnepélyesen átadott egy névjegyet. Tedd el emlékebe, kisöreg, jól jöhet még! A névjegy dom-bornyomással készült, ez állt rajta: *Ludwig Pogácsás őberkellner*: Alatta lakcím, telefonszám. Elérzékenyülve mondta: most már azok a vörös nyakú, szeplős osztrákok is látják, hogy vagyok valaki! Mielőtt ki-ment volna a szobából, még ezt tette hozzá: az új szelek mindent kö-nyörtelenül el fognak fújni, mert rövidesen a hálókocsi-kalauzok is új egyenruhát kapnak, málnaszínű tányérsapkával, és nyugodt lehetsz, Janikám, a vasutasok nem fognak blokádot csinálni, mint azok a ki-pállott valagú, saskalap taxisok!

A taxisok le vannak szórva, drága apucika!

Részemről az utasok is, tette hozzá.

Amikor kicsi voltam, egy ágyban kellett aludnom Hajnalkával. Nyolcéves lehettem, amikor egy éjszaka, elemlámpával megvizsgáltam a Hajnalka lecsóját. Amíg élt szegény Fillenbaum nagymama, ezzel a zseblámpával botorkált ki éjszaka a konyhába csapvizet inni. Felhajtottam Hajnalka takaróját, és belőttem a fénycsóvát. A lecsó olyan volt, mint egy sértődött száj, amit kifújta a szél. Az a kis görény csak tette, hogy alszik, és reggel elpanaszolta, hogy bevilágítottam a lecsójába. Anyucikánk legyintett, azt mondta, nem árt annak a fény. Csak akkor kaptam külön díványt, amikor megjött az első magömlésem, de persze nem tudtam, mi az, csak álltam leforrázva az ágy mellett és csodálkoztam. Hajnalka is csodálkozott, aztán közölte anyucikánkkal, hogy a Jánoska belefújta az orrát a lepedőbe. Megmondom, mi erről a véleményem. A gyerekkor hülyét csinál az emberből. Nem így van, babszeg?

Amíg óvodába jártunk, anyucikánk minden este mesét mondott, néha kettőt is, de sose olvasta könyvből. Leült az ágy végébe, mi piszszenni se mertünk, mert tudtuk, hogy erősen gondolkozik, és minden kis zaj olyan, mint amikor a gombostű, kiszúrja a buborékot, és a varázs kis víztócsává válik. Nézett minket, nézte a hatágú bronzcsillárt, a nyitott ablak előtt táncoló csipkefüggönyt, a rádiót a szekrény tetején, mert éppen akkor találta ki nekünk a mesét. Mi pedig az orunkra húzott paplan alól őt néztük, meg a falon függő bekeretezett fényképet, ahol apucikánkat lehetett látni, amint fehér kötényben ételt szolgál fel Kádár Jánosnak. Lehet, hogy kaszinótojást. Vagy rántott libamájat, majonézes krumplival. Kádár János éppen felemeli a bal kezét, mintha az asztalra készülne csapni, apucikánk pedig enyhén előre hajolva útnak indítja a tányért az abrosz felé. Ezt kóstolja meg, Kádár elvtárs! A kép az étkezőkocsiban készülhetett, mert az asztal felett vonatablak látszik. Azon túl pedig elmosódott fák.

Azon túl pedig az ország, ez a takarítatlan előszoba.

Egy időben azt hittük, hogy anyucikánk homloka mögött vetítés folyik, mesemondás előtt azért meresztgeti a szemét, mert a filmet nézi, és ha vége, gyorsan elmondja nekünk, mit látott. A sok nagyszerű mese közül már csak egyetlenegyre emlékszem. Most, itt a buszban már sejtem, hogy anyucikám mit akart vele üzenni.

Hallgassátok meg ti is.

Történt egyszer, nem is olyan régen, még az is lehet, hogy tegnap, hogy csodák csodájára egy kenguru bukkant fel az erdőben. Eppen egy szederbokor mögül ugrált elő, amikor két kis tűzok megpillantotta. Hát ez meg miféle szerzet? A tolluk hullott a meglepetéstől, mert ilyen állatot még soha életükben nem láttak. Hanyatt-homlok menekültek, szaladtak egyenesen a fácánkakashoz, akivel úgy-ahogy jóban voltak. Egy óriási nyúl ugrándozik az erdőben, újságolták neki, de képzeld el, a két mellső lába sokkal rövidebb, úgy fityeg, mint valami bőrcsőkevény. Az csak tátotta a csőrét. Rövidebb, és fityeg? Bizony rövidebb, és fityeg, kétszer is megnéztük! A fácánnak több se kellett, mindjárt rohant a rókához, hátha az a ravaszdi tudja, mi ilyenkor a teendő? Hanem már messziről látta, hogy a róka az odúja előtt kínlódik, próbál ugrándozva haladni, de minduntalan az orrára bukik, mert összeakad a két hátsó lába. A kölykei a fűben henteregetek a nevetéstől.

Mit csinálsz te itt, róka koma, kérdezte tőle a fácánkakas, mire a szegény róka vicsorgott dühében, és elmesélte, hogy hajnalban járt nála egy különös állat, és ráparancsolt, ha kedves az élete, próbáljon ugyanúgy ugrándozni, mint ő, különben mehet isten hírével, egy percgig sem maradhat tovább az erdőben. Jól nézünk ki, rikácsolta a fácán a bőbitáját meresztve, már megint azok a haszontalan szarkák jártak jól! Na, az egyáltalán nem biztos, jegyezte meg erre a róka, mert az a különös állat, aki egyébként erőszakosabb, mint az a nagy-pofájú oroszlán, azt mondta, hogy holnaptól kezdve az erdei állatoknak erszényt is kell a hasukra növesztetni, mert akinek nem lesz erszénye, az is mehet, amerre lát. Mi lesz velünk, sopánkodott a fácánkakas, a végén szégyenszemre beállhatunk majd koldulni valamelyik mocskos baromfiudvarba. A róka csendet intett, és elárulta, hogy a taplógomba kalapjából, kis ügyességgel, bárki készíthet magának erszényt, és ezzel elkerülheti a bajt. Többet ésszel, mint erővel!

Érzik akkor, hogy reng a föld alattuk, de még megijedni se volt idejük, amikor a pagonyból már elő is bukkant a medve. Négy vaskos lábát megmerevítve próbált ugrálni, hogy csak úgy hullámszórt rajta a rengeteg hajt, az oldalát pedig egy felkötözött vaserszény verdeste. Hát, ez így nem sokáig fog menni, zihálta a medve, kétszer is görcsöt kaptam, amíg ideértem. Még az a szerencse, hogy a patakparton rátaláltam erre az eldobott lavórra, a vaddisznó segített felkötözni, így legalább van erszényem, mesélte szomorúan, azzal ledőlt egy hangyabolyra, és menten elaludt. De még fel se hangzott a horkolása, amikor

az úton a madarak közeledtek. Elöl ugrándoztak a varjak, mögöttük pedig a rigók, a vadgerlék, a harkályok. Néhány elkeseredett kakukk zárta a sort. Azaz nem is ők, hanem egy busafejú vaddisznó, aki hiába nyögött nagyokat igyekezetében, akkor se érte utol a madarakat.

Micsoda gyalázat, károgták a varjak! Már sohasem körözhetünk csapatostól a téli erdő fölött? Az semmi, bődült el a vaddisznó, mit szóljak én, akiről amúgy is azt híresztelik, hogy mindig csörtetek! Így ugrándoзва nagyobb zajt csapok, mint száz bepálinkázott kiránduló! Jó vicc, kiáltották a harkályok, arra senki nem gondol, hogy mi éhen fogunk halni, mert több kukacot már nem húzhatunk ki a dohos odvakból. Megpróbáltunk ugrálva felmenni a fák törzsére, de még félúton se jártunk, és úgy lezuhantunk a földre, mint a pinty. A mi énekünket is felejtették el, közölte a legszebb tollú sárgarigó, hiszen ugrálva nem lehet dalolni, mert kifulladás a begyünk, és csak sípolni vagyunk képesek, de azt még hallgatni is iszonyat.

Teltek a napok, múltak a hetek, az erdő élte szokásos életét. A kengurut többet ugyan soha senki nem látta, de azért a rókák és a fécánok megtanultak ugrálni, és ugráltak az őzek, a farkasok, a mókusok, a gyíkok, a hangyák, de még a sündisznók is, hogy csak azokat említsem, akik a legügyesebbek voltak. Eljött a tél, lehullott az első hó. Egy fagytól kopogós hajnalon a róka és vaddisznó együtt indultak el élelem után nézni. Jókora leheletpamacsokat pöfékelve ugráltak az ösvényen, amikor hirtelen felhangzott a vadászok kürtje. A kutyaafáját, ennek a fele se tréfa, veszélyben az irhánk, mondta a vaddisznó! Látod, ilyen a szerencsénk, szólt nekikeseredve a róka, mi is akkor jövünk erre, amikor kezdődik a hajtás. Fogadni mernék, hogy már be is vagyunk kerítve! Bebújtak gyorsan egy bokorba, és reszketve várták, hogy mi fog történni.

Es halljatok egy bazi nagy csodát! Semmi nem történt!

Amikor kis idő múlva a róka és a vaddisznó kilestek az ágak közül, meglátták a vadászokat, akik páros lábbal ugrálva igyekeztek az irtás felé. Gondolhatjátok, szitkozódtak kegyetlenül, táncolt a puska a kezükben, pattogott a butykos az övükön, orrukat verte a tölténytáska, ráadásul fél kezükkel a zergetollas kalapjukat fogták, hogy le ne repüljön. Az egyik piros orrú, kövér vadász, aki éppen a bokor mellett ugrált el, ezt kiáltotta a társa felé: mondok én neked valamit, Pityukám, húzzunk el innen a bűdös lecsóba, babszeg, mert így még az isten szent egét se fogjuk eltalálni, legfeljebb a tökünk fagy le tövestől!

Itt a vége.

Elárulom, hogy minden tanulságból előbb-utóbb kifehéredett, vásott csontváz válik. Ha besötétedik, életre kelnek, huhognak, és csattogtatják az állkapcsukat a hátad mögött. Ezzel azért jó tisztában lenni, nehogy minden éjszaka azt hidd, hogy a halál közeleg.

Ezek az én születésnap gondolataim.

*

Egyszer elmondtam ezt a mesét Lebenynek. Amikor a végére értem, szó szerint elsírta magát, nekivadulva rágt a körmeit, és azt mondta, az ilyen történetektől ideget kap, legszívesebben elbújna egy cseppkőbarlangban, mert nagyon szégyelli, hogy ő csak egy szórházi kanibál, gyök kettő, aki csak a tulajdon farkát tudja szeretni. Erre ezt mondtam: hát, tényleg nagy határ szőr vagy, de azért tudjad, hogy minden ember nagy határ szőr, még az is, aki nem akar annak látszani, mert a képmutatásnál nagyobb szérség nincsen, de ezzel már senki nem törődik. Akkor ezt mondta: tudod, Jani, már gondoltam arra, hogy egy körömmollóval kiherélem magam, mert nem kell belőlem még egy, vagy pláne kettő. Mire én: látod, ez rendes dolog volna tőled! Amikor abbahagyta a sírást, két oldalról megszorította a vállamat, és ezt mondta: őszinte leszek hozzád, én azt a fácánt irigylem, de piszkosul. Hát, angyalom, ezt én megértem, de már késő, időben kellett volna anyádnak szólni, hogy rakjon tojást! A bűdös hurka életbe, itt a baj, mondta Lebeny, itt a baj, babszeg, nem szólt neki senki. Erre ezt mondtam: látod, haver, milyen kicsin múlik!

Amikor ez történt, Lebeny be volt löve.

Lebeny se apját, se anyját nem ismerte, gyermekotthonban nevelkedett, műanyag törölték ki a valagát, aztán ugyanezek a műanyag rúgták tükön, ha nem tanult rendesen. Tizennyolc éves korában megpatlant az otthonból. Reggel még maga sem tudta, hogy meg fog pattanni, csak ebéd közben jutott az eszébe. Karalábélevest evett, utána rizibizit. Lebeny azt mondja, hogy a rizibizinél döntötte el, hogy dobantani fog. Tizenhat napig bujkált a házunk padlásán, a barnára festett vaslemez ajtó mögött, hullámpapír ágyon, a porzó galambszór között, almát, narancsot és melegházi paradicsomot lopkodott a zöldegestől, kenyeret a mini ábécéből, aztán özvegy Tőzeginé felemelte magához.

Eljön majd az idő, amikor én is elindulok a lépcsőkön felfelé, ott fogok állni a padlás lemezajtaja előtt, mint egy lepisált szomorúfűz, a lábamnál hever majd hűséges hátizsákom, dörömbölök, hogy enged-

jenek be, bimm-bamm, bamm-bimm! A vasajtó mérgesen ezt fogja mondani: húzz innen a sasba, te ketyós köcsög!

Ilyen vidáman kezdődött a vándorutam!

Özvegy Tőzeginének videofilm-kölcsönzője volt az utca végében, a régi Patyolat helyén, de Lebeny eleinte oda be se tehetette a lábát, fent túrázott a második emeleti lakásban, mosott, vasalt, főzött, takarított, villanyt szerelt, bevásárolt, az a vén hülye lecsó minden reggel egy cetlire körmölte fel neki, hogy mi a teendő, és addig nem adott neki enni, amíg mindent rendben nem talált. De legalább vetett ágyban aludt, paplan alatt meresztette a farkát, akkor mosott lábat, amikor akart, éjszakánként megnézett három-négy videofilmet, mert az öreglány kosárszámra hordta neki haza. Aztán egy napon elrepült, mint a vadliba. Úgy képzelem, hogy a padlásról kimászott a tetőre, és megkérte a nagyságos jóistent, ha van raktáron, egy órára adjon neki kölcsön szárnyakat. De az is lehet, hogy lopott magának.

Egy szárny többet ér, mint ezer omlett.

*

Tőzeginé mindenkinek elmagyarázta, mi vár rá, mert az egyenlősdinek befellegzett, végre megint felvirradt a demokrácia fényes napja, az tart cselédet, akinek kedve tartja, ha akarja, még verheti is, mint a répát, a magyar röögöt ismét beragyogja az úri világ darutollas ősi mécsese, és akkor ő, özvegy Tőzegi Tivadarné, született érkeserűi Fráter Erna, zsebből megveszi az egész csótányos bérházat, ami azzal fog járni, hogy olyan nagyszabású kilakoltatások lesznek, hogy az igen tisztelt lakótársak sírva ülnek majd az utcán a nyomorult cókókjukon, a proli bútoraik között. Ezt is mondta: ha a maguk Leninje most élne, mehetne krumplit hámozni, de szerintem éhen halna valamilyik utcasarkon, mert nem értett a nyomorultja semmihez, csak a szómosáshoz meg a kinyíráshoz. És ezt is mondta: nem vöröslök már az ég alja, mint a pávián feneke, gyöngyvirágillatú, szabad világ köszöntött ránk, az asszonyok újra ezüstrókat tekernek a nyakukba, amikor elindulnak a kormányzó úr születésnap estélyére, mert a munkásoköl már nem sújt sehová, az anyja vörös csillagos istenit, hohó, olyan köszvényes lett minden csontja, hogy már a tagkönyvét se tudja felemelni, hogy megcsókolja, és vegyék tudomásul, igenis vissza fogom szerezni az ősi birtokaimat, habár nem lesz könnyű, mert mind odaát van bocskoroséknál. Satöbbi.

Erre köss nyakkendőt!

Mi pontosan Tőzeginé alatt laktunk, az elsőn. Apucikám egyszer vacsora közben azt mondta: bármibe lefogadom, hogy ez a festett hajú böjti banya agyba-főbe dugatja magát azzal a szerencsétlen, naiv gyerekkel, mert hála az új világnak, már ezt is lehet, a feljelentgetést a hatóságok magasról leszórják, szerintem egyébként ez a legnagyobb vívmány, amit sikerült elérnünk! Anyucikám éppen törölgetett, de megállt a kezében a rongy. Ezt kérdezte: jól hallok, mit értél te el, Lajos, miféle új világról hablatyolsz? Erre apucikám ezt válaszolta: elmúlt a csengőfrász, szabad választások vannak, mi kell még a becsületes magyarnak? Legfeljebb olcsó sör. Mire anyucikám: majd én felvilágosítalak, mi a szabad választás, te Lajos! Úgy veszem észre, mindenkire rájött a kutyatartás, mert hirtelen annyi kutyaszőr lett az utcán, mint égen a csillag, az ember szabadon választhat, hogy belelépjen, vagy inkább kikerülje, hát, tessék, te döntesz, érezd úgy, hogy most már vagy valaki!

Pogácsás Lajosné akkor így látta a helyzetet.

✱

Amikor Lebeny be volt löve, és megszólalt a fejében a szmogriadó, úgy vágtatott le a játszótérre, mint a veszett kutya. A gyerekek tűzbe mentek volna érte, mert minden marhaságra rá lehetett beszélni, a haverok látták benne, nem a felnőttet, mégis szót fogadtak neki, mert azt is észrevették, hogy a Lebeny beteg. Ha elaludt a padon, körbeállták, és azon röhögtek, hogy a duzzadt, megkékiült nyelve ki-lóg a szájából.

Azon az estén, amikor beköltöztem a buszba, odakint szakadt az eső, kövér cseppekben, mintha cukorborsó pattogna a busz pléhtetején. Dohogott a vaskályha, sörálattéttel fűtöttünk, volt ott belőle néhány kartonnal, ültünk a peron fekete gumipadlóján, Kisbucsza kért egy cigit, és megkérdezte, hogy mikor ismerkedtem meg Lebennel? Mondtam neki, nem emlékszem, még az is lehet, hogy meg se ismerkedtünk. Erre Lebeny bepörgött: tényleg nem emlékszel, te mocskoslaci, hát milyen haver vagy te, babszeg? Erre én ezt kérdeztem: és te mire emlékszel, amikor nem is voltál magadnál, mert ufónak képzelted magad, te gyökér? Lebeny feltette a kezét, mint aki megadja magát, aztán átkarolta a lányt, az orrával félretúrta a haját és gyengéden megnyalta Kisbucsza arcát, meg az orrát, aztán elnézett a fejem fe-

lett, és ezt mondta: hatalmas kuss legyen, hegyezd a szőrös füled, szívi, tőlem egy az egyben megtudod, mi volt az ábra!

Ezek most Lebeny szavai.

Hát, babszeg, toronymagas sztori, még arra is emlékszem a nagy eszemmel, hogy akkoriban ez a hülye buzi valami madárboltban dolgozott, király meló, más felkötné magát tőle, vagy fejest ugrana a betonsilóba, hogy óriásplakát legyen belőle. Na, mindegy, figyelj, babszeg, egy délután leosontam a térre, mert annyi anyag volt bennem, hogy a szemeim brékeltek, és le kellett tanyáznom a megszokott padomra, közben hallom, hogy valamelyik kölyök kiabál, hogy a Robi-kát csak később hozzák le a játszótérre, mert az anyjának, akinek csipőficama volt, ettől egyébként olyan volt a mozgása, apukám, hogy olyan szépet álmodni se lehet, ha megláttam, a farkam orrba vert, szóval az anyjának el kellett menni kenyeréért. Mindenki tudta, hogy a sarki boltba megy, mert bele van zúgva a tulajba, a Robi egyszer megleszte, hogy a boltos felemelte az anyukája szoknyáját, babszeg, és bebújt alá. A Géza gyerek már ott volt, de az anyja a hintánál veszekedett azzal a munkakerülő, kretén apjával, aki dühében szétrugdosta a homokozó-felszerelést, alig bírtuk összeszedni, a lapát meg se lett, a műanyag lónak pedig letört az egyik lába, olyan bénán nézett ki, hogy megsajnáltam. Akkor a fülembé ordítottak a kis pöcsök, hogy gyere, Lebeny, ne lacizzunk már, játsszunk valami keményet! Na, mentünk volna, amikor a Béci nagymamája sikított, de olyan nagyot, hogy a szájhuzattól a nyakába csúszott szegénykémnek a fogsora, ettől a megszólalásig úgy nézett ki, mint a Maszkban a zöld arcú krapek, amikor pörögni kezd, na, babszeg, azért sikított, mert észrevette, hogy döglött kutya fekszik a homokozóban, és egy zászlóalj zöld légy lakmározik rajta. Mindjárt szólt a Géza gyerek faterjának, aki abba hagyta a veszekedést, pedig már közel járt az anyaveréshez, az nem lacizott, pusztá kézzel fogta a kutyát és beletömte a szeméttartóba. A kutya csöpögött, mert bicskával vágták el a torkát, ráadásul az a barom rosszul dobta a szemetesbe, mert a két hátsó lába kilógott, és aki arra járt, mindenki megállt megnézni, hogy mi a szőr az, őzike vagy vénasszony? A végén a Géza gyerek apja letakarta Népszabadsággal. Akkor azt mondta a Béci nagymamája, hogy most már nyugodtan mehetünk a homokozóba, de semmi vadulás, ne dobáljuk a homokot egymás hajába, és a játékok se vesszenek el. Közben megjött a Robi, kézen fogva az anyjával, akinek olyan foltos volt az arca, mint egy ágylepedő a lánykollégiumban, és minden harmadik lépésnél hátra

nyúlt, hogy megvakarja a lecsóját. Mondtam a Géza gyerekeknek, bármibe fogadok, hogy bent maradt a boltos, az matatja a valagát egyfolytában. Mondtam a kis csávóknak, hogy most kellene hasfelmetszőset játszani, mert van igazi vér. A Robicsek rögtön levette a burgerkinges trikóját, lefeküdt a földre, én meg egy papír zsebken-dőn hoztam vért a kutyaából, és bekentem a Robi hasát. Mondtam, ő a hulla, mi leszünk a nyomozók, csak fekiidjön nyugodtan, mire ket-tőt pislog, lesz gyanúsított is. Erre a kis laci felkelt a földről, és azt mondta, hogy neki már nincs kedve hasfelmetszőset játszani, inkább támadjunk meg egy vietnami katonai tábort a dzsungelben, vagy he-likopterről mészároljuk le a békés ültetvényeseket. Mondtam, az már tök unalmas, játszunk inkább emberevő cápásat, de azt a Géza gye-rek nem akarta, mert a Béci legutóbb úgy megharapta a bokáját, hogy napokig nem ment fel a tornacsuka a lábára. Azt mondja erre a kis ko-pasz Oleg, akinek a faterja rubelt szokott osztani a kölyköknek, hogy akkor játszunk inkább kriptásat, amikor éjféltkor kikel a koporsóból az oszlott hulla, és portyázni indul. Ez rohadtul tetszett mindenki-nek, mert frankó kriptánk volt a bokorban, ahol Rudi gróf, a szakál-las hajléktalan szokott aludni az autóülésen, csak legutóbb ott bolhát kaptam. Persze a hülye állat Robi nem akart oszlott hulla lenni. Mondtam nekik, megy az idő, játszunk akkor föld megsemmisíté-sét! Na, babszeg, most jön a velő! Beültünk a homokozóba, onnan szállt fel a halálosztó kötelék. Biiiiii, ammmmm, tyssssssssss. Amikor elértük a Föld légkörét, mind a hárman hatos erősségű lézer-nyalábot lőttünk ki. Kettő felégetett egy várost, egy a tengerbe hatolt és felforralta, ettől kiszabott nagy szökőár lett, végig a parton tarvá-gást csinált, a sok köcsögöt vörösre főve mosta ki a tengervíz a házak-ból. Fénysebességről lassítottuk le, és elszáguldottunk Afrika felett, aztán valahol az Egyenlítő környékén, már nem emlékszem ponto-san hol, kioldottunk egy-egy vírusbombát. Ezt kajáljátok, durungok! A plutónium-esővel mi lesz, kérdezte Robi baba, akit megszédített a sebesség, oldalt borított, elhagyta a köteléket. Beleüvöltöttem a fe-délzeti mikrofonba: halálosztó kettő, vissza, halálosztó kettő, vissza! Tízezer méterrel alattunk játszóteret észlelnek a műszerek, mondta nyugodt hangon Béci, és megadta a koordinátákat. Oké, fiúk, lássuk közelebből! Húszfokos forduló balra, hatszáz métert süllyedtünk. Látványos manőver volt, képzelheted, a szőr majdnem kifolyt belő-lünk a szkafanderbe. Kétszer elhúztunk a játszóter felett, a harmadik fordulónál aztán megkínáltuk a terepet. Találat érte a hintát, az ivókút

kiszakadt a helyéről, és vízoszlop lőtt alóla az égre, emberi testrészek pörögtek a levegőben, csorgott a vér a házfalakon, a homokozó helyén pedig mély gödör tátongott, babszeg, Rudi gróf égő ruhában, felemelt kézzel támolygott elő a bokorból. Gyerünk, lacik, még egyszer, ordította a mikrofonba a Géza gyerek, és beizzította a tartalék lézerágyút. Én is löni akartam, de hirtelen semmi nem működött, sikított a vészjelző, megszólalt az önmegsemmisítő szirénája, néztem, hogy mi a lósas van itt, és akkor megláttam magam fölött a grízes po-fádat, a szád mozgott, a markod szorított, ki akartál tépni a kabinból, rángattál, de a lábam beakadt a biztonsági kormányba. Arra gondoltam, hogy a büdös, hurka életbe, biztos lezuhantam, és a gép belefűrődött a betonba a pékség előtt, ömlik a fekete füst, és az egész cucc mindjárt a levegőbe repül. Ki akartam karmolni a szemedet, és ezt kiabáltam: ne rángassál már te, kiszabott állat, mert egy csontom sincs a helyén! Figyelj, Jani, nem mondom, hogy ott láttalak először, mert akkor hazudnék. Előtte már találkoztunk a lépcsőházban, de igazából ott, a játszótéren ismerkedtünk meg, amikor lezuhantam. Tudod, babszeg, még most is emlékszem a hideg kezedre.

Így végződtek Lebeny szavai, amelyekkel belenézett a múltba.

Lebeny legfeltűnőbb külsérelmi jegye az volt, hogy a rövidre nyírt vörös haja alatt fekete pihe serkent az arcán.

(Életünk, 2005/4.)

FEHÉR BÉLA 1949-BEN SZÜLETETT DEBRECENBEN. PRÓZÁT ÉS DRÁMÁT IS ÍR.